

DOI: [https://doi.org/10.26642/jen-2023-4\(106\)-115-122](https://doi.org/10.26642/jen-2023-4(106)-115-122)
УДК 364.614.8

І.Г. Сергієнко, аспірант
В.В. Ксендзук, д.держ.упр., доц.

Державний університет «Житомирська політехніка»

Роль інклюзії у досягненні Національних цілей сталого розвитку

Стаття зосереджується на дослідженні ролі і значущості інклюзії в контексті сталого розвитку. Автор підкреслює, що інклюзія слугує інструментом, який гарантує рівні можливості для участі всіх громадян у соціальних, економічних та політичних процесах, що є вирішальним для досягнення сталого розвитку. Згідно з цим, інклюзія забезпечує рівні можливості для всіх, що є ключовою передумовою сталого розвитку. Вона допомагає знизити соціальну нерівність і розподіляє владу та ресурси більш справедливо. Важливо зазначити, що інклюзія сприяє сталому розвитку, спонукаючи до більш гармонійного співіснування людей, сприяючи соціальній справедливості та забезпечуючи, щоб всі громадяни мали можливість зробити внесок у розвиток суспільства. Окреслено ключові принципи формування Стратегії сталого розвитку України до 2030 року та їх особливості. В статті проведено аналіз втілення інклюзії в Цілях сталого розвитку Стратегії сталого розвитку України, а також наведено аналіз взаємозв'язку Національних та Глобальних цілей розвитку ООН. У дослідженні прослідковується важливість інклюзії як фактора у досягненні Національних цілей сталого розвитку. Розглянуто кожен операційну ціль Стратегічних цілей сталого розвитку України в контексті інклюзії, де визначається вплив та роль інклюзії в їх досягненні. Підкреслюючи важливість інклюзивних практик у стратегіях сталого розвитку, як на внутрішньому, так і на міжнародному рівні, суспільства можуть об'єднати свої зусилля для забезпечення тривалого процвітання, «не залишаючи нікого позаду». Такий підхід не тільки підвищує загальний добробут суспільства, але й відкриває дорогу для інноваційних рішень, які відображають різні перспективи. Згідно з аналізом, сформувано висновки та надано рекомендації щодо перспектив подальших досліджень сталого розвитку та інклюзії.

Ключові слова: інклюзія; сталий розвиток; Стратегія сталого розвитку України; Національні цілі сталого розвитку.

Актуальність теми. Напрямок цього дослідження є надзвичайно важливим, оскільки визначає взаємозв'язок між інклюзією та сталим розвитком – двома ключовими аспектами сучасного суспільства. Таким чином, дослідження ролі інклюзії в досягненні Національних цілей сталого розвитку набуває великої актуальності, що може слугувати основою для розробки політик і стратегій, що сприяють інклюзивності та сталому розвитку, а також виявлення можливостей для подальшого прогресу та покращення в цих сферах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченню сталого розвитку та питань інклюзивного розвитку України було приділено значну увагу такими вітчизняними вченими, як: О.Л. Попова [1], І.Іртишева, І.Крамаренко, К.Завгородній [2], Н.В. Павліха, І.О. Цимбалюк [3], Ю.В. Сенюк [4], О.Д. Прогнімак [5], Н.Гончарова, К.Хаустова, Г.Б. Марушевський, В.М. Боголюбов та ін.

Метою статті є розкриття значущості інклюзії у контексті Цілей сталого розвитку і надання обґрунтування для її подальшого впровадження в політику та практику на національному рівні.

Викладення основного матеріалу. Сталий розвиток та інклюзія є двома основними концепціями, які набули значного поширення в сучасному світі. Вони є життєво важливі для формування суспільства і забезпечення процвітаючого майбутнього для всіх. Як добре освіченому, політично заангажованому українському громадянину, який турбується про майбутнє нашої країни, важливо розуміти роль інклюзії в Стратегії сталого розвитку України. Це не лише суттєво впливає на економіку, освіту, охорону здоров'я та соціальне забезпечення, але й впливає на загальне зростання та процвітання нашої країни. Україна, як і багато інших країн, бореться зі складним завданням інтеграції цих двох парадигм у свою стратегію розвитку.

За сприяння Програми розвитку ООН в Україні та Глобального екологічного фонду в межах проекту «Інтеграція положень Конвенції Ріо в національну політику України», вітчизняні експерти проаналізували Цілі сталого розвитку (ЦСР) щодо адаптації їх до контексту розвитку України. Проект Стратегії розроблено, спираючись на 17 міжнародних Цілей сталого розвитку на період до 2030 року, «Україна – 2020» та Оновлену Стратегію сталого розвитку ЄС з акцентом на програмах та планах у 8 сферах: економіка, соціальна політика, природокористування та охорона довкілля, сільське господарство, енергетика, транспорт, регіональний та місцевий розвиток, освіту та науку. Основною метою Стратегії сталого розвитку України [6] є: «забезпечення високого рівня та якості життя населення України,

створення сприятливих умов для діяльності нинішнього та майбутніх поколінь та припинення деградації природних екосистем шляхом впровадження нової моделі економічного зростання, що базується на засадах сталого розвитку. Досягнення цієї мети відповідає світоглядним цінностям і культурним традиціям українського народу та міжнародним зобов'язанням України». Створений проєкт Стратегії сталого розвитку України до 2030 року та Національний план дій до 2020 мають стати дійовими інструментами для реалізації положень збалансованого розвитку на державному рівні.

Ключові принципи та їх характеристики, якими керувалися розробники Стратегії, наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Керівні принципи Стратегії сталого розвитку України до 2030 року

Принцип	Характеристика
Захист прав людини	- захист права на життя, з підтриманням людської гідності та здоров'я; - «ні» дискримінації; - забезпечення рівних можливостей, мінімізація нерівності у доходах
Верховенство права	- забезпечення дотримання прозорості та демократичного порядку в прийнятті законів та під час введення їх в дію; - забезпечення рівності перед законом усіх (інституцій, фізичних, юридичних осіб); - забезпечення здійснення незалежного, вільного та неупередженого правосуддя
Належне врядування	- сприяння в управлінському процесі результативності, ефективності, відкритості та інклюзивності; - забезпечення підзвітності та відповідальності суб'єктів управління; - заохочення впровадження горизонтальної системи суспільної координації у прийнятті та виконанні управлінських рішень за участі всіх заінтересованих сторін на рівнях національного, регіонального та місцевого масштабу
Участь громадськості	- сприяння участі громадян у процесі прийняття рішень; - впровадження належних методик для забезпечення інформування, консультування та участі всіх зацікавлених сторін і громадських організацій
Участь представників бізнесу та соціальних партнерів	- сприяння в забезпеченні формування соціального діалогу; - реалізація корпоративної соціальної відповідальності та партнерства між державою та приватним сектором, з метою підтримки співпраці та виконання спільних обов'язків для досягнення сталого споживання та виробництва
Інтеграція політики та управління	- підтримка злагодженості економічних, соціальних і екологічних політик, галузевих та регіональних стратегій на всіх рівнях управління для збільшення їхнього внеску у сталий розвиток
Солідарність всередині поколінь і між поколіннями	- можливість задовольняти потреби теперішнього покоління, забезпечуючи умови для можливостей наступних поколінь реалізовувати свої потреби
Використання найкращих з наявних знань	- створення всіх необхідних передумов для розробки, оцінки та впровадження політики на основі найкращої доступної інформації, забезпечуючи її ефективність у сферах економіки, соціуму та екології
Принцип запобігання	- сприяння в застосуванні процедури оцінки впливу на довкілля / стратегічної екологічної оцінки; - використання превентивних заходів на стадії планування щодо запобігання негативним наслідкам для довкілля та здоров'я людини
Принцип «користувач платить»	- забезпечити зобов'язання обов'язкової плати користувачами за використання будь-яких природних ресурсів та за їх подальше відновлення
Принцип «забруднювач платить»	- забезпечити обов'язкову плату забруднювачем, відповідно до реальних витрат на відшкодування заподіяної шкоди суспільству та довкіллю; - забезпечити цільове спрямування таких відшкодувань на відновлення екології та на охорону здоров'я

Джерело: згруповано на основі [6]

Варто зазначити, що документ складається з 7 Стратегічних цілей, кожна з яких містить певні Операційні цілі. Розглянемо їх в контексті інклюзії.

Стратегічна ціль 1. Сприяння інклюзивному збалансованому низьковуглецевому економічному зростанню та життєстійкій інфраструктурі:

Операційна ціль 1.1. «Сприяти тривалому інклюзивному збалансованому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх» спрямована на забезпечення інклюзивного та тривалого зростання. Вона містить такі елементи:

- *Інклюзивне зростання:* економічне зростання має бути доступним для всіх громадян, без винятку. Це означає зниження нерівності, забезпечення доступу до роботи для всіх груп населення, враховуючи молодь, людей похилого віку, людей з інвалідністю та інших маргіналізованих груп.

- *Повна та продуктивна зайнятість:* передбачає створення робочих місць, які не тільки допомагають людям заробляти на життя, але й дають можливість використовувати та розвивати їх навички та здібності, а також збільшення можливостей для самозайнятості та підприємництва.

- *Гідна праця для всіх:* забезпечення безпечних та здорових умов праці, а також захисту прав працівників. Гідна праця також передбачає сприяння соціальному діалогу, враховуючи колективні переговори та участь працівників у прийнятті рішень на робочому місці.

Такі пріоритети відображають зобов'язання України до виконання Цілей сталого розвитку ООН, зокрема Цілі 8: «Гідна праця та економічне зростання».

Операційна ціль 1.2. «Створити життєстійку інфраструктуру, сприяти інклюзивному енергоефективному та інноваційному промислому розвитку» Стратегії сталого розвитку України до 2030 року має на увазі декілька ключових пріоритетів, пов'язаних із інклюзивністю:

- *Створення життєстійкої інфраструктури:* створення інфраструктури, яка слугує потребам всіх громадян, незалежно від їхнього соціального та економічного статусу, віку, статі, інвалідності або місця проживання. Це може містити доступ до якісних транспортних послуг, інтернет-зв'язку, водопостачання та санітарії.

- *Сприяння інклюзивному енергоефективному та інноваційному промислому розвитку:* це передбачає створення промисловості, яка є доступною та відкритою для всіх, враховуючи маргіналізовані та вразливі групи. Це також означає, що промисловий розвиток має бути енергоефективним, тобто використовувати енергію якомога більш ефективно, щоб зменшити вплив на довкілля та боротися зі зміною клімату.

Зазначені пріоритети сприяють виконанню Цілей сталого розвитку ООН, зокрема Цілі 9: «Інновації та інфраструктура».

Стратегічна ціль 2. Забезпечення сталого галузевого та регіонального розвитку:

Операційна ціль 2.1. «Сприяти сталому розвитку агропромислового комплексу» містить інклюзію в таких аспектах:

- *Рівний доступ до ресурсів та можливостей:* створення умов, за яких всі фермери та агропромисловий комплекс – від великих корпорацій до малих сімейних господарств – мають рівний доступ до ринків, землі, технологій, фінансування та інших ресурсів.

- *Сприяння збалансованому розвитку:* інклюзія в цьому контексті означає також забезпечення того, що розвиток агропромислового комплексу сприяє економічному зростанню в усіх регіонах України, не лише в окремих вибраних районах.

- *Враховування потреб маргінальних груп:* агропромисловий комплекс також має відображати потреби маргінальних та вразливих груп, таких як малозабезпечені фермери, жінки-фермери, внутрішньо переміщені особи та інші, забезпечуючи їх участь та доступ до переваг сектора.

Ці пріоритети відображають загальне зобов'язання до інклюзивного розвитку, яке є важливим аспектом Цілей сталого розвитку ООН.

Операційна ціль 2.2. «Забезпечити доступ до економічно прийнятних, надійних, низьковуглецевих джерел енергії для всіх та підвищити ефективність використання енергії» містить інклюзію в таких аспектах:

- *Рівний доступ до енергії:* всі громадяни, незалежно від їхнього соціального та економічного статусу, мають мати доступ до надійних та економічно прийнятних джерел енергії. Це особливо важливо для віддалених, сільських та вразливих груп населення, які часто стикаються з найбільшими перешкодами у доступі до енергії.

- *Ефективне використання енергії:* інклюзія в цьому контексті означає сприяння ефективному використанню енергії у всіх секторах суспільства, враховуючи різні групи населення та галузі економіки. Це може включати заходи для підвищення енергоефективності в будівлях, промисловості та транспорті.

- *Підтримка низьковуглецевих технологій:* передбачає підтримку впровадження та використання низьковуглецевих технологій, що допомагають знизити викиди вуглецю та інших парникових газів, що важливо для боротьби зі зміною клімату та підтримки сталого розвитку.

Зазначені пріоритети відображають зобов'язання України до виконання Цілей сталого розвитку ООН, зокрема Цілі 7: «Відновлювана енергія».

Операційна ціль 2.3. «Забезпечити сталий розвиток регіонів на основі збереження національних культурних цінностей і традицій» містить інклюзію в таких аспектах:

- *Враховання культурного розмаїття*: інклюзія в цьому контексті означає врахування та повагу до культурного розмаїття різних регіонів України. Це передбачає включення різних культурних груп у процес прийняття рішень та врахування їхніх цінностей та традицій при плануванні розвитку.

- *Збереження культурних цінностей і традицій*: збереження та підтримка національних культурних цінностей і традицій, що містить заходи з охорони культурної спадщини, підтримки місцевих мистецтв та ремесел, та збереження традиційних знань і практик.

- *Сприяння регіональному розвитку*: інклюзія в цьому контексті означає, що розвиток регіонів має бути збалансованим, враховуючи потреби всіх громадян цих регіонів. Це передбачає доступ до освіти, охорони здоров'я, роботи та інших можливостей для всіх, незалежно від їх культурного або етнічного походження.

Зазначені пріоритети відображають зобов'язання України до виконання Цілей сталого розвитку ООН, зокрема Цілі 11: «Сталий розвиток міст та спільнот».

Стратегічна ціль 3. Подолання бідності та скорочення нерівності, зокрема гендерної:

- *Операційна ціль 3.1. «Подолати бідність»;*

- *Операційна ціль 3.2. «Скоротити нерівність»;*

- *Операційна ціль 3.3. «Забезпечити гендерну рівність».*

Стратегічна ціль 3 «Подолання бідності та скорочення нерівності, зокрема гендерної» являє собою ключовий елемент інклюзивності в таких аспектах:

- *Подолання бідності*: забезпечення того, що всі люди, незалежно від їхнього соціального та економічного статусу, мають доступ до основних матеріальних ресурсів та можливостей для повноцінного життя, що містить доступ до якісної освіти, охорони здоров'я, гідного житла, роботи та соціального захисту.

- *Скорочення нерівності*: інклюзією передбачається зменшення нерівностей між різними групами населення, враховуючи нерівності за критеріями статі, віку, етнічної належності, релігії, інвалідності, соціального та економічного статусу тощо.

- *Гендерна рівність*: забезпечення рівних прав та можливостей для жінок та чоловіків у всіх сферах суспільного життя, що враховує рівність у доступі до освіти та роботи, участі в прийнятті рішень, доступу до ресурсів, а також захист від насильства та дискримінації.

Операційні цілі Стратегічної цілі 3 Національної стратегії відображають зобов'язання України до виконання Цілей сталого розвитку ООН, зокрема Цілі 1: «Ні бідності» і Цілі 5: «Гендерна рівність».

Стратегічна ціль 4. Забезпечення охорони громадського здоров'я, благополуччя та якісної освіти в безпечних і життєстійких населених пунктах.

Операційна ціль 4.1. «Забезпечити охорону громадського здоров'я та сприяти благополуччю для всіх у будь-якому віці» відображає принцип інклюзії через свій універсальний підхід до охорони здоров'я:

- *Універсальність доступу до охорони здоров'я*: всі люди, незалежно від їх віку, статусу, раси, етнічної приналежності або будь-яких інших особливостей, мають право на охорону здоров'я та добробут.

- *Забезпечення охорони здоров'я та благополуччя для всіх*: охорона здоров'я та благополуччя мають бути доступні і доступні для всіх, враховуючи найбільш вразливі та маргіналізовані групи (доступ до якісних базових медико-санітарних послуг і до безпечних, якісних і недорогих основних лікарських засобів і вакцин для всього населення, надати рівний доступ чоловікам і жінкам до служб охорони сексуального та репродуктивного здоров'я, у тому числі планування сім'ї та освітніх програм, інтегруючи це питання в національні стратегії та програми; розробка програм сприяння здоровому способу життя, які враховують потреби різних вікових груп; забезпечення доступу до фізичної культури та спорту для всіх громадян; створення умов для психологічного благополуччя громадян, враховуючи боротьбу зі стресом та депресією).

Операційна ціль 4.1. відповідає Цілі 3 сталого розвитку ООН: «Гарне здоров'я».

Операційна ціль 4.2. «Забезпечити інклюзивну та справедливу якісну освіту і сприяти можливостям навчатися впродовж усього життя для всіх» містить принцип інклюзії в своїй суті через:

- *Універсальність доступу до освіти*: рівний доступ до якісної освіти для всіх людей, незалежно від їх віку, статусу, раси, етнічної приналежності або будь-яких інших особливостей.

- *Повага до різноманіття*: освіта має бути доступною та корисною для всіх, враховуючи індивідуумів з особливими потребами та/або маргіналізовані верстви.

- *Прийняття принципу навчання впродовж всього життя*: цей принцип визнає, що навчання є постійним процесом, який відбувається протягом всього життя, а не лише в дитячому та юнацькому віці.

Операційна ціль відповідає Цілі 4 сталого розвитку ООН: «Якісна освіта».

Операційна ціль 4.3. «Зробити міста та населені пункти інклюзивними, безпечними, життєстійкими та збалансованими» містить принцип інклюзії в кількох аспектах через:

- *Інклюзивність міст та населених пунктів*: всі люди, незалежно від їх статусу, віку, статі, раси, релігії або інвалідності, мають право на активну участь у житті своєї громади та використання міської інфраструктури.

- *Безпечність та рівність*: міста та населені пункти мають бути безпечними для всіх їх мешканців, а також забезпечувати рівні можливості для всіх.

- *Стійкість та збалансованість*: передбачає, що міста та населені пункти мають бути здатні витримувати різні виклики, враховуючи природні катастрофи, соціально-економічні кризи та інші виклики, а також забезпечувати збалансоване використання ресурсів.

Інклюзивними завданнями цієї Стратегічної цілі 4 також є:

- покращити житлові умови для усіх, хто цього потребує, зокрема уразливих груп, за допомогою механізмів змішаного фінансування для будівництва та придбання житла, враховуючи тимчасове соціальне житло;

- забезпечити доступ до безпечних, доступних та екологічних транспортних систем для всіх, зосереджуючись на безпеці дорожнього руху та збільшенні використання громадського транспорту, з урахуванням потреб усіх груп населення;

- оновити громадський транспорт, забезпечивши його доступність для осіб з особливими потребами, шляхом придбання не менше ніж 65 % нових транспортних засобів від вітчизняних виробників;

- збільшити кількість міст, що втілюють стратегії розвитку з метою усунення соціальних проблем, підвищення ефективності використання ресурсів, зменшення впливу зміни клімату та реагування на природні катаклізми;

- забезпечити збалансований розвиток міст і сіл через інтегроване планування з участю громадськості та їх управління;

- забезпечити ефективність систем раннього оповіщення, запобігання та ліквідації наслідків лих у населених пунктах;

- забезпечити загальний доступ до безпечних зелених зон та громадських місць.

Ця Операційна ціль відповідає Цілі 11 сталого розвитку ООН: «Сталий розвиток міст та спільнот».

Стратегічна ціль 5. «Забезпечення переходу до моделей збалансованого споживання і виробництва, збалансованого управління природними ресурсами та зміцнення заходів реагування на зміну клімату»:

- Операційна ціль 5.1. «Забезпечити перехід до моделей збалансованого споживання та виробництва»;

- Операційна ціль 5.2. «Забезпечити інтегроване управління водними ресурсами і доступ до санітарії для всіх»;

- Операційна ціль 5.3. «Вжити невідкладних заходів для боротьби зі зміною клімату та наслідками зміни клімату».

Стратегічна ціль 5, яка стосується забезпечення переходу до моделей збалансованого споживання і виробництва, збалансованого управління природними ресурсами та зміцнення заходів реагування на зміну клімату, містить принцип інклюзії в кількох аспектах:

- *Участь різних груп населення*: перехід до збалансованого споживання і виробництва вимагає активної участі всіх секторів суспільства, враховуючи громадськість, бізнес та уряд.

- *Рівний доступ до ресурсів*: перехід до збалансованого управління природними ресурсами передбачає, що всі люди мають рівний доступ до природних ресурсів, а також можливості їх використання (забезпечити рівноправний доступ до безпечної і недорогої питної води для всіх; забезпечити централізованим водопостачанням населення міст та сіл).

- *Захист вразливих груп*: зміцнення заходів реагування на зміну клімату означає визнання та захист вразливих груп, які найбільше страждають від наслідків зміни клімату (сприяти підвищенню опірності та рівня адаптації всіх секторів економіки до стихійних лих та/або небезпечних погодних явищ які спричинені зміною клімату; адаптація фермерських методів господарювання під можливу зміну клімату та збільшення ризику виникнення екстремальних погодних умов, використовуючи для цього наукові дослідження; здійснити зміни до містобудівного планування з науковим обґрунтуванням, враховуючи рекомендації щодо адаптації міського населення до кліматичних змін).

Стратегічна ціль 5 відповідає декільком Цілям сталого розвитку ООН, враховуючи: Ціль 6 «Чиста вода та належні санітарні умови», Ціль 12 «Відповідальне споживання», Ціль 13 «Боротьба зі зміною клімату», Ціль 15 «Збереження екосистем суші».

Стратегічна ціль 6. «Збереження наземних і морських екосистем та сприяння збалансованому використанню їхніх ресурсів»:

- Операційна ціль 6.1. «Забезпечити збереження, відновлення та збалансоване використання наземних і внутрішніх прісноводних екосистем та їхніх екосистемних послуг»;

- Операційна ціль 6.2. «Забезпечити збалансоване використання та захист морських і прибережних екосистем»;

- Операційна ціль 6.3. «Мінімізувати деградацію природних середовищ існування та припинити втрати біологічного та ландшафтного різноманіття».

Стратегічна ціль 6, яка включає збереження наземних та морських екосистем та сприяння збалансованому використанню їх ресурсів, відображає принцип інклюзії через врахування потреб всіх видів живих організмів, що взаємодіють у цих екосистемах.

Ця ціль підкреслює важливість управління ресурсами таким чином, щоб забезпечити їх доступність для всіх видів, враховуючи людину, а також для підтримки біологічного різноманіття та стійкості екосистем. Це має на меті включення всіх сторін і забезпечення їх участі в управлінні та використанні ресурсів.

Стратегічна ціль 6 відповідає декільком Цілям сталого розвитку ООН, враховуючи: Ціль 14 «Збереження морських екосистем», Ціль 15 «Збереження екосистем суші».

Стратегічна ціль 7. «Забезпечення безпеки та доступу до правосуддя, створення підзвітних та інклюзивних інституцій»:

Операційна ціль 7.1. «Сприяти мирним та інклюзивним спільнотам для сталого розвитку та забезпечити безпеку держави».

Ціль відображає прагнення до побудови мирних та інклюзивних спільнот, що є важливим аспектом сталого розвитку. Інклюзія тут означає активне та повноцінне включення всіх членів суспільства у процеси прийняття рішень, доступ до ресурсів та можливостей, що означає, що всі громадяни, незалежно від їх соціального статусу, віку, статі, раси, релігії, стану здоров'я або будь-яких інших характеристик, повинні мати можливість активно та повноцінно брати участь у громадському житті.

Операційна ціль 7.1 також передбачає гарантування безпеки держави, що враховує захист прав і свобод громадян, підтримку міжнародного миру та безпеки, протидію злочинності та впровадження заходів щодо запобігання конфліктам. Така ціль відповідає Цілям сталого розвитку ООН і відображає зобов'язання України до побудови мирного, інклюзивного суспільства та забезпечення безпеки, що відповідає принципам сталого розвитку, зокрема Цілі 16 «Мир і справедливість» та Цілі 10 «Зменшення нерівності».

Операційна ціль 7.2. «Забезпечити доступ до правосуддя і захист прав для всіх».

Ціль відображає принцип інклюзії через гарантування універсального доступу до правосуддя та захисту прав для всіх громадян. Інклюзія в цьому контексті означає, що всі люди, незалежно від їхнього соціального, економічного статусу, віку, статі, раси, релігії, стану здоров'я або будь-яких інших характеристик, повинні мати рівний доступ до правосуддя та захисту своїх прав, що передбачає розробку та впровадження політик та законодавчих актів, які забезпечують безперешкодний доступ до судових та інших механізмів правосуддя, а також захист від будь-яких форм дискримінації.

Операційна ціль 7.2 відповідає Цілям сталого розвитку ООН, зокрема Цілі 16 «Мир і справедливість».

Операційна ціль 7.3. «Створити ефективні, підзвітні та інклюзивні інституції на всіх рівнях».

Операційна ціль 7.3 направлена на створення ефективних, підзвітних та інклюзивних інституцій на всіх рівнях. Інклюзія тут означає, що всі люди, незалежно від їхнього соціального, економічного статусу, віку, статі, раси, релігії, стану здоров'я або будь-яких інших характеристик, повинні мати можливість активно та повноцінно брати участь у громадському житті, враховуючи участь в інституціях влади на всіх рівнях. А також забезпечити широкий доступ до інформації та захистити основні права громадськості, які встановлені українськими законами і міжнародними угодами. Це передбачає розробку та впровадження політик та законодавчих актів, що сприяють участі громадян в управлінні, враховуючи участь виборців, громадського контролю та інших форм громадської участі.

Операційна ціль 7.3 відповідає Цілі 16 Цілей сталого розвитку ООН, в якій зосереджено вирішення питань сприяння мирним та інклюзивним суспільствам для сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх та створення ефективних, відповідальних та відкритих інститутів на всіх рівнях.

Таким чином, Операційна ціль 7.3 відображає зобов'язання України до побудови ефективних, відкритих та інклюзивних інституцій, що відповідає принципам сталого розвитку.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Сталий розвиток як комплексний підхід до задоволення поточних потреб, зберігаючи здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні, охоплює тонкий баланс між економічним зростанням, соціальною інтеграцією та захистом навколишнього середовища. У цьому контексті інклюзія є вирішальним компонентом та означає гарантію рівних можливостей для всіх людей незалежно від їх походження чи обставин. Це передбачає залучення кожного члена суспільства до процесів прийняття рішень і забезпечення справедливого доступу до ресурсів і можливостей.

У контексті України інклюзія має особливе значення, оскільки нація докладает зусиль для розвитку та прагне узгодити власне бачення стратегічного розвитку з Глобальними цілями сталого розвитку, щоб забезпечити краще життя та майбутнє для теперішніх для майбутніх поколінь. Запроваджуючи інклюзивність у різних секторах, таких як економіка, освіта, охорона здоров'я та системи соціального

забезпечення, Україна прагне забезпечити врахування інтересів усіх верств суспільства під час прийняття рішень, які формуватимуть його траєкторію.

Взаємозв'язок між сталим розвитком і інклюзивністю набуває надзвичайної важливості, оскільки підкреслює фундаментальний принцип того, що справжнього сталого прогресу можна досягти лише тоді, коли кожна особа бере активну участь у цьому процесі та може отримати від нього бажаний результат. Суспільство, яке цінує інклюзію, сприяє створенню середовища, де процвітає різноманітність і де унікальний внесок кожної людини визнається та вітається.

Відаючи пріоритет інклюзивним практикам у стратегіях сталого розвитку як на національному, так і на глобальному рівнях, суспільства можуть використовувати колективні сили для досягнення довгострокового процвітання, не залишаючи нікого осторонь, що не тільки підвищує загальний суспільний добробут, але й прокладає шлях для інноваційних рішень, що базуються на різноманітних перспективах.

Перспективи подальших досліджень сталого розвитку та інклюзії. Сталий розвиток та інклюзія як в Україні, так і глобально надають безмежні можливості для подальших досліджень, одними з потенційних напрямів яких можна відзначити: поглиблене дослідження впливу інклюзії на сталий розвиток (дослідження підсилення інклюзивними стратегіями сталого розвитку в різних секторах, таких як економіка, освіта, охорона здоров'я та соціальне забезпечення); розробка інклюзивних індикаторів сталого розвитку (розробка нових індикаторів, які відображають ступінь впровадження інклюзії в межах сталого розвитку); аналіз впливу політики на інклюзію та сталий розвиток (дослідження впливу різних політичних стратегій та рішень на інклюзію та сталий розвиток, а також вивчення найкращих інклюзивних практик в цьому контексті); поглиблене вивчення взаємозв'язку сталого розвитку та інклюзії в глобальному контексті (дослідження підходів різних країн та культур до цих питань, а також вивчення глобальних трендів та викликів); розробка інноваційних інклюзивних рішень для сталого розвитку (дослідження та розробка нових технологій, продуктів або сервісів, які сприяють інклюзії та сталому розвитку).

Враховуючи важливість сталого розвитку та інклюзії для сучасного суспільства, подальші дослідження цих тем мають потенціал зробити значний вклад у розуміння та вдосконалення зазначених критично важливих областей.

Список використаної літератури:

1. *Попова О.Л.* Інклюзивний розвиток: нова концепція чи оновлення концепції сталого розвитку / *Попова О.Л.* // Економіка і прогнозування. – 2020. – № 1. – С. 134–135.
2. *Іртищева І.* Оцінка рівня сталого інклюзивного розвитку України / *І.Іртищева, І.Крамаренко, К.Завгородній* // Modeling the development of the economic systems. – 2023. – № 2. – С. 159–165.
3. *Павліха Н.В.* Безпека сталого розвитку регіонів та територіальних громад України на засадах інклюзивного зростання : монографія / *Н.В. Павліха, І.О. Цимбалик, Н.Л. Хомюк та ін.* – Луцьк : Вежа-Друк, 2022. – 516 с.
4. *Сенюк Ю.В.* Система громадського здоров'я як інноваційна проблема та фундамент сталого інклюзивного розвитку України / *Ю.В. Сенюк, О.Ф. Морозов* // Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Серія: Економіка та менеджмент. – 2018. – № 16. – С. 109–136.
5. *Прогнімак О.Д.* Інклюзивний розвиток України: перешкоди vs перспективи / *О.Д. Прогнімак* // Економічний вестник Донбасса. – 2018. – № 1 (51). – С. 187–197.
6. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8-%D0%B4%D0%BE-2030-%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83>

References:

1. Popova, O.L. (2020), «Inklyuzivnyi rozvytok: nova kontseptsii chy onovlennia kontseptsii staloho rozvytku», *Ekonomika i prohnozuvannia*, No. 1, pp. 134–135.
2. Irtysheva, I., Kramarenko, I. and Zavorodnyi, K. (2023), «Otsinka rivnia staloho inklyuzivnoho rozvytku Ukrainy», *Modeling the development of the economic systems*, No. 2, pp. 159–165.
3. Pavlikha, N.V., Tymbaliuk, I.O. and Khomiuk, N.L. et al. (2022), *Bezpeka staloho rozvytku rehioniv ta terytorialnykh hromad Ukrainy na zasadakh inklyuzivnoho zrostannia*, monohrafiia, Vezha-Druk, Lutsk, 516 p.
4. Seniuk, Yu.V. and Morozov, O.F. (2018), «Systema hromadskoho zdorov'ia yak innovatsiina problema ta fundament staloho inklyuzivnoho rozvytku Ukrainy», *Problemy innovatsiino-investytsiinoho rozvytku*. Serii. *Ekonomika ta menedzhment*, No. 16, pp. 109–136.
5. Prohnyimak, O.D. (2018), «Inklyuzivnyi rozvytok Ukrainy: pereshkody vs perspektyvy», *Ekonomicheskyi vestnyk Donbassa*, No. 1 (51), pp. 187–197.
6. «Stratehiia staloho rozvytku Ukrainy do 2030 roku», [Online], available at: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8-%D0%B4%D0%BE-2030-%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83>

%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8-%D0%B4%D0%BE-2030-
%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83

Сергієнко Ірина Григорівна – аспірант Державного університету «Житомирська політехніка».

<https://orcid.org/0000-0003-2823-5795>.

Наукові інтереси:

- урбанізація;
- сталий розвиток;
- інклюзивний розвиток міст

Ксендзук Валентина Віталіївна – доктор наук з державного управління, кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту Державного університету «Житомирська політехніка».

<https://orsid.org/0000-0001-7670-7350>.

Наукові інтереси:

- зовнішньоторговельна політика України;
- участь України в міжнародних організаціях.

Serhiienko I.H., Ksendzuk V.V.

The role of inclusion in achieving the National Sustainable Development Goals

The article focuses on the study of the role and significance of inclusion in the context of sustainable development. The author emphasizes that inclusion serves as a tool that guarantees equal opportunities for the participation of all citizens in social, economic and political processes, which is crucial for achieving sustainable development. According to this, inclusion provides equal opportunities for all, which is a key prerequisite for sustainable development. It helps reduce social inequality and distributes power and resources more equitably. It is important to note that inclusion contributes to sustainable development by encouraging a more harmonious coexistence of people, promoting social justice and ensuring that all citizens have the opportunity to contribute to the development of society. The key principles of the formation of the Sustainable Development Strategy of Ukraine until 2030 and their features are outlined. The article analyses the implementation of inclusion in the Sustainable Development Goals of the Sustainable Development Strategy of Ukraine, and also provides an analysis of the relationship between the National and Global Development Goals of the UN. The study traces the importance of inclusion as a factor in achieving the National Sustainable Development Goals. Each operational goal of the Strategic Goals of Sustainable Development of Ukraine is considered in the context of inclusion, where the influence and role of inclusion in their achievement is determined. By emphasizing the importance of inclusive practices in sustainable development strategies, both domestically and internationally, societies can join forces to ensure lasting prosperity, "leaving no one behind." Such an approach not only increases the general well-being of society, but also opens the way for innovative solutions that reflect different perspectives. According to the analysis, conclusions were drawn and recommendations were made regarding the prospects for further research on sustainable development and inclusion.

Keywords: inclusion; sustainable development; Sustainable Development Strategy of Ukraine; National Sustainable Development Goals.

Стаття надійшла до редакції 17.10.2023.